

ACC. N:R M. 8407: /- //.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Fru Hedvig Holmström
Härad: Färs Adress: Hvilan
Socken: Öved Berättat av:
Uppteckningsår: 1877; avskr. 1942 Född år i

Skil dring av livet på Övedskloster
herregård (avskrift av tidn. utklipp fr. 1877)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 8407: /**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Fru Hedvig Holmström
Härad: Färs Adress: Hvilan.
Socken: Öved Berättat av:
Uppteckningsår: 1877 ; avskr. 1942 Född år i

EN GAMMAL HUSHÅLLERSKA.

(För Malmö Nya Allehanda) April 1877.

Den stora, präktiga herregårdsträdgården sträcker sig ända ned till insjöns strand och långsamt flyta breda, klara vågor upp mot den hvita sanden, förda av en knappast märkbar wind. En allé af höga kastanjer följer sjökanten längs trädgården, som höjer sig terrassformigt upp mot det vackra slottet. En löfsal af blommande syrener gränsar intill allén, som även bär talrika, ståtliga blommor, liknande ljusen i julgranen, genom sin raka hållning och ljusa färg. Derinne i löfsalen ser festligt ut. Ett inbjudande kaffebord är der dukadt och omgifwes af soffor och beqwäma stolar. Synbarligen väntas här gäster, men solskenet tittar nu ensamt in genom det skyddande löfverket. Der kommer någon - säkerligen wärdinnan; hon ser så pröfwande öfwer det hela - och låt oss nu betrakta henne under tiden. Hennes gestalt är hög, framåtlutad och hwad man kallar "kantig". Hon ser ej ut

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 8407:2.**

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Fru Hedvig Holmström
Härad: Färs *Adress:* Hvilan
Socken: Öved *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1877; avskr. 1942 *Född år* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

att gifwa sig mycken ro eller hwila och det gör hon ej heller. Hon är hushållerska eller "husmamsell" på den stora gården och har grånat i tjensten. Det gråsprängda håret, som nu ligger slät-kammadt under en hwit mössa, war brunt och lockigt, då hon först kom hit. De milda blå ögonen woro på den tiden kanske ändå klara-re, den breda pannan hade ej då så många weck. Men drägten är nog i det närmaste lik den hon bar för 25 år sedan. Den utgöres af en enkel bomullsklädning, en slät krage och ett bredt,randigt förkläde, hwars bastanta, hemwäfda band äro knutna i sidan och uppbära en stor, blank nyckelknippa, som måtte wara mycket tung. Mamsell Sofie har kaffekalas i dag och hennes bjudningar anses som små fester åtminstone af de yngre af deltagarne. "Sofie, So-fie, nu komma wi!" ropa glada röster långt borta i alleen. Det är trädgårdsmästarens barn, som, skyndande före föräldrarne, hög-ljudt förkunna sin ankomst. Der kommer förwaltaren med hustru, barn och blomma en rätt ansenlig skara, och l y c k l i g sedan! Barnen stråla af förtjusning. En nätt kammarjungfru åtföljes af barnsköterskan på slottet, som anför husbondens egna barn, små fröknar och baroner af åtskilliga åldrar. Sist komma twenne unga

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 8407:3

Landskap: Skåne Upptecknat av: Fru Hedvig Holmström
 Härad: Färs Adress: Hvilan
 Socken: Öved Berättat av:
 Uppteckningsår: 1877; avskr. 1942 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

bokhållare, som genast få anställning som uppassare; de kringbära det rykande kaffet, som Sofie iskänker med rund hand. Hos Sofie få barnen kaffe, om det än annars ej hör till dieten, hon har alltid en kaka eller ett äpple tillhands åt dem, hon står alltid på deras rätt och är äfwen allas deras kära vän. Efter kaffet måste nu lekas. Mamsell Sofie uppdrager åt de unga herrarna att ställa i gång enkleken och andra glada upptåg. Sjelf sitter hon tillsammans med fruarne och de äldre herrarne och åskådar leken, sticker på en strumpa och samtalar derunder på sitt angenäma, anspråkslösa sätt med gästerna.

Men så småningom blifwa barnen trötta; de minsta skickas hem att läggas till ro och de äldre slå sig ner i löfsalen hos de "stora". Månen har gått upp och oaktadt dagsljuset nästan förtager dess sken glittrar den i vågorna, som ännu slå mot stranden och näktergalen börjar sin sång; ty här i buskarne wid stranden är ett näktergalsnäste. Det muntra sällskapet blir tyst under inflytelsen af sommaraftonens frid och näktergalen för ensam ordet. "Nej, nu få ni ej sitta här längre; gå'n omkring i trädgården ett slag, eller ron ut lite, medan jag ställer i ordning

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 8407:4**

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Fru Hedvig Holmström
Härad: Färs *Adress:* Hvilan
Socken: Öved *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1877; avskr. 1942 *Född år* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

qwällsmaten", uppmanar wärdinnan. Sällskapet delar sig. Några wandra långsamt i alléerna, medan de andra taga plats i en eka och flyta framåt på sjön, följande på detta sätt de till lands promenerande. Några af barnen i ekan stämma upp en enkel sång, hwilken ljuder så behagligt upp till trädgården. Modren, som går på stranden, faller in. Det blir en wexelsång, enkel, men öfwerensstämmande med platsen och sällskapets anspråk. Snart höres mamsell Sofies kallande stämma: "qwällsmaten väntar", och hasteligen samlas alla till det wälförsedda bordet, der Sofie noga tillser att alla blifwa tillgodosedda och framför allt att barnen få så mycket kaka de möjligen kunna förtära. Sommarqwällens sena skymning har emellertid inträddt. Det är tid att packa in och begifwa sig hem. Hwad alla äro hjälpsamma! Trädgårdsmästaren dukar af bordet med, inspektoren ligger på knä sjöstranden och tvättar tallrikar, som alls ej behövd e göras rena, förr än uppe i köket, barnen samla skedar och glas. Snart är sällskapet färdigt att wandra hemåt och det lilla stycket upp till slottet går man i procession efter en marsch, som förste bokhållaren sjunger med full hals. Han och kamraten bära

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 8407** : 5

Landskap: Skåne Upptecknat av: Fru Hedvig Holmström
 Härad: Färs Adress: Hvilan
 Socken: Öved Berättat av:
 Uppteckningsår: 1877; avskr. 1942 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓

thékitteln på en stång, inspektoren har stuckit på sin käpp en tom flaska och alla de öfriga bära i korgar och dukar tillbehöret till den angenäma måltiden i det fria. På borggården göres halt, och efter ömsesidiga afsked och samfälda tacksägelser till Sofie skiljes sällskapet åt.

Sedan vi nu varit med på mamsell Sofies kaffekalas, följa vi med henne in i den wackra kammare hon bebor i slottets hufwudbyggnad. Det är ett högt, luftigt rum, möbleradt med gammaldags, hwitmålade möbler och i hög grad hwad man kallar "hemtrefligt". Blommor trifwas så wäl i de höga fönstren och om wintern ligga tjocka mattor på det hwita golvet. Ej alltid har mamsell Sofie haft ett så wackert rum. Först småningom har hon wunnit de fördelar hennes tjenst nu förskaffar henne och detta genom det trognaste arbete i husbondfolkets intresse. Hennes första rum war en liten mörk cell i en af flyglarne; men "gamle baronen" tyckte till slut att den trogna Sofie borde ha det bättre.

Nu sitter hon och hwilar hufwudet emot handen och öfwer-tänker arbetet för nästa dag. Först skall hon baka, mycket tidigt, (hon bakar h w a r j e d a g, före frukost, ty baronen vill

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 8407:6.**

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Fru Hedvig Holmström
Härad: Färs *Adress:* Hvilan
Socken: Öved *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1877; avskr. 1942 *Född år* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

helst ha nytt bröd hwarje morgon), sedan skall en ny drällswäf sättas i gång och en del av winterwäfwarne läggas ut på blekplanen. Till middagen wäntas långwäga gäster; den skall därför wara finare än wanligt och fordrar således mera omsorg och tillsyn, fastän hwarje måltid i det rika huset kräfwer både arbete och kunskaper i kok-konsten. Sofie har dock en kokerska, behöfwer ej och kunde ej h i n n a lägga hand wid allt. Snart är det midsommar, då skola gårdens tjenare hafwa ett kalas och få dansa kring majstången; men hwem skall wäl brygga ölet, baka brödet och dela ut åt alla, om ej Sofie! Och hwad är dock detta midsommargille mot det höstgille hon hwarje höst anordnar för hela godset! Då undfägnas omkring 200 personer, en del med middag, andra med kaffe, öl och smörgåsar. Det will omtanke och ihärdigt arbete till för att wäl besörja både sådane fester samt de dagliga wärfwen. Hwika slagter förekomma ej här, der så många tjenare äta på stället! Hwilka twätter måste här tillställas, hwilken mängd af frukter och bär inläggas och förwaras! Den som till allas belåtenhet kan utföra detta arbete, wara den styrande bland

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 8407:7**

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Fru Hedvig Holmström
Härad: Färs *Adress:* Hvilan
Socken: Öved *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1877; avskr. 1942 *Född år* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV7

en mängd tjenare och hafwa tillsyn öfwer det rika inventariet i ett så stort hus, förtjenar i sanning högaktning och det har äfwen Sofie wunnit.

Det är skäl till att wi lemna henne ensam i sitt wackra rum, så att hon må kunna ^{ej}hwila sig och hemta krafter till nästa dags ansträngningar. Det är ofta under dagens lopp, som mamsell Sofie är ensam, ej ens de stunder hon tillbringar i sitt rum. Den unge baronen, husbonden, kommer hwarje dag in för att helsa på sin barndomswän och wårdarinna. Han var blott 10 år, då Sofie kom i hans föräldrars tjenst. Husmodren, den wackra, godhertade friherrinnan, som ej skulle ega krafter att ensam sköta sitt stora hushåll, samtalar hwarje dag derom med sin snälla hushållerska. Barnen hafwa sitt käraste tillhåll i Sofies rum, kammarjungfrun och bokhållaren mötas der, pigorna hafwa otaliga ärenden till henne, trädgårdsmästaren aflemnar i hennes rum frukter, bär och blommor för dagen och alla gårdens "öfriga innebyggare" komma äfwen dit, dels för nöjet att helsa på Sofie, dels å sina embetens wagnar, ty många angelägenheter gå genom hennes hand.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 8407:8.**

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Fru Hedvig Holmström
Härad: Färs *Adress:* Hvilan
Socken: Öved *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1877; avskr. 1942 *Född år* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

Som en fattig, 25-årig flicka kom hon först till den stora gården på f ö r s ö k som hushållerska, ty hon hade varit sömmerska förut och endast ett års tid under en prestfrus ledning tjänat som matlagerska och biträde i en stor prestgård. W ä l hade hon använt denna tjänstetid och wäl skötte hon sina wärf på den nya platsen. Anspråkslös och tålig satte hon sig genom ihärdig flit och ansträngning in i de många wexlande arbeten som ålåg henne och blef snart sin husmoders högra hand. Till henne lemnades barnen, då föräldrarna någon gång reste bort på längre tid, och man kunde lita på att hon ej försummade dem, eller hwad man annars lemnade i hennes wård. Swåra tider genomlevde hon ock. De båda älskwärda och aktningsvärda makar, i hwars tjänst hon war och wid hwilka hon war fästad med wärm tillgivenhet, följde hwarandra inom kort tid i grafwen och den nyss myndige äldste sonen mottog sålunda mycket ung bekymret och answaret af den stora egendomens wård. Sofie sörjde lika mycket som de unge sönerna och döttrarna de hädangångne; - hon blef för de unga ett troget stöd och under denna tid fästade de sig ännu innerligare wid den trogna tjenarinnan.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 8407:9.**

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Fru Hedvig Holmström
Härad: Färs *Adress:* Hvilan
Socken: Öved *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1877; svakr. 1942 *Född år* i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Men glada tider kommo igen, då den unge egaren efter några år hemförde en älsklig brud och Sofie hade åter "fru i huset". Det är under det 10:de tjensteåret under denna matmoder och det 25:te af hela sin tjenstetid på slottet wi tagit oss friheten wara med på en af Sofies bjudningar.

Men - den war icke i går! Det är werkligen 15 år sedan den wackra sommarqwällen, då wi drucko kaffe och superade i den doftande syrenlöfsalen.

Hwar är nu Sofie? Ja, det wet jag ej säkert. Det är flere år sedan min väg förde mig till hennes hem. Kanske har hon lemnat sin lilla tysta boning för en ännu mindre och ännu tystare under den gröna torfwan på kyrkogården strax inwid. Då wet jag åtminstone säkert att hennes minne lefwer i många tacksamma hjertan.

Men då jag såg henne sist, hade hon efter 35 års trogen tjenst lemnat platsen till yngre krafter och genom sin husbondes wänliga försorg fått en boning nära slottet, der hon genomleft sina kraftigaste år. I parken utanför trädgården, wid sjöns strand låg ett litet enwåningshus mellan höga bokar och der inreddes

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 8407:10.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Fru Hedvig Holmström
 Härad: Färs Adress: Hvilan
 Socken: Öved Berättat av:
 Uppteckningsår: 1877; avskr. 1942 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

för Sofie twenne wackra kamrar, ett kök och rum för en piga. "Hem-
 trefnaden" flyttade med henne dit. Baronens och hans familj pryd-
 de rummen med taflor och bilder, ombonade dem på bästa wis och
 få äro de boningar, som gifwa ett behagligare intryck än denna
 gjorde. Wid ett besök satt Sofie wid bordet och läste genom sina
 glasögon. Murgrönan kring fönstret bildade en mörkgrön ram till
 hennes wänliga anlete och lutande gestalt, solen lyste in och
 böljornas plaskande förhöjde blott intrycket af frid och tystnad.
 "Här har jag det så godt", sade hon förnöjdt leende. "Baronens
 helsa på mig hwarje dag, helst de unga fröknarne. Fast ni wet
 wäl att den äldsta är gift nu? Och hennes barn har jag sett! De
 glömma ej gumman deruppe! Det är godt att få hwila nu - fastän
 jag har då wisst alltid haft det godt. Man skall ju arbetadå man
 har krafter dertill. Men nu är jag gammal och trött".

På en bokhylla stodo wärderika böcker i wackra band,
 troligen gåvor till slottet. Nu hade gumman tid att läsa. Det
 hade hon förr sällan hunnit med, utöfwer hwad nöfwändigt war.
 En spinnrock stod i ett hörn och katten sof på stolen derframför.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 8407: //

Landskap: Skåne Upptecknat av: Fru Hedvig Holmström
 Härad: Färs Adress: Hvilan
 Socken: Öved Berättat av:
 Uppteckningsår: 1877; avskr. 1942 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

//

Sofie war ju då ej så särdeles åldrig, men hon war dock "gammal och trött", som hon sjelf sade. Hon hade arbetat ut sig i förtid och behöwde wäl den hwila hon njöt af. Och wisst war hon lycklig. Ofta hör man den åsigten uttalas att en gammal jungfru swärligen kan wara nöjd med sin lott, att blott den gifta qwinnan kan wara verkligen lycklig. Detta är dock alldeles falskt. Den ogifta qwinna, som lefwer i frid med Gud och egnar ett werksamt lif åt andras wäl, mässte blifwa älskad, nöjd och lycklig, äfwen om hon någon tid skulle önskadt sin framtid mindre e n s - l i g. Om mamsell Sofie någonsin haft en önskan att få ett eget hemwid sidan af en egen wän är en hemlighet, som ingen känner. Hon syntes alltid nöjd och troligen har hennes trägna werksamhet ej gifwit tid till några romantiska drömmar. Underligt wore dock, om åldrig någon man sökt winna denna redbara, dugliga flicka till hustru. Mätte många unga flickor komma att likna denna gamla hushållerska! Men då måste de börja i tid att lemna åsido alla stora anspråk och söka blifwa nyttiga för andra, om än på en obemärkt plats. Äfwen som "en gammal hushållerska" kan man blifwa älskad och hedrad.

Skriv endast på denna sida!

M. 8407

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Papier

" En gammal hushållerska. "

Följande skildring av livet på Övedskloster herregård(Öveds Färs hd., Skåne) har varit införd i Malmö Nya Allehanda i april 1862. Den har till författare fru Hedvig Holmström, f. Nordström, Hvilad (1846-1926). Hon var född och uppvuxen å Övedskloster, där fadern Anders Nordström var förvaltare. Fru H. har nedskrivit ett flertal levnadsminnen från olika tider, bl. a. en broschyr innehållande minnen från Övedskloster på 1850- och 1860 talen.

Upplysningsvis meddelas, att hushållerskans verkliga namn var Marie Sjöström. Här skildrade episod tilldrager sig 1862.

Medd. av I. Ingers

nov. 1941